

La Girona lletja

Text: **JAUME FABRE**

Fotografies: **CARLES MITJÀ**

Girona m'enamora, com diu l'eslògan encunyat enguany pels creatius de la Casa Gran. M'enamora el que queda dels boscos de Palau, la vista de la ciutat des de les barques de la torre d'Alfons XII, les estones plàcides d'estudi a l'arxiu municipal, els trajectes a peu que podrien ser breus però que s'allarguen indefinidament a base d'anar trobant ara un amic, ara l'altre, i de fer-la petar una estona. M'enamora Pedret i el Pont Major, el carrer dels Caputxins de nit, amb els fanals donant un to vermellós a la muralla, l'olor dels til·lers enmig de les monstrositats perpetrades als antics passejadors. M'enamora veure els meus fills jugant als rossoladors de les escales de la Catedral, passejar fins a la Creueta per l'antic traçat del carrilet, pujar corrent fins als Àngels amb un amic vingut de fora i ensenyar-li les ruïnes de la Casa de les Figues que els enginyers del MOPU volen esborrar del mapa. M'enamora la fidelitat dels amics i la impunitat dels enemics. M'enamora allò

que trobo bonic i allò que és rematadament lleig.

La Girona lletja m'enamora de manera especial, perquè sé que algun dia deixarà de ser-ho. I això em fa mirar el futur amb esperança, amb el convenciment de viure en un lloc on les coses es volen millorar en lloc d'espatllar-les, on el llast dels quaranta anys es va tirant de mica en mica a l'Onyar i aquest, amb la seva ridícula pixarella d'estiu, se l'endú cap a la depuradora. Sento que sóc en una ciutat viva, si avui esdevé bonic allò que ahir era lleig. Cada canvi, vist amb els meus ulls, és una dada modificada en l'ordinador del cervell, un capítol més en la història de l'evolució de la ciutat que no he hagut de buscar als papers de l'arxiu, una arrel gironina més.

Heus ací alguns trossos d'aquesta Girona lletja que tard o d'hora deixarà de ser-ho, d'aquesta Girona en transformació, viva i de futur. La Girona de l'any 2.000 no seria possible si aquesta Girona lletja no existís ara.

Monument als ocupants. Girona no és l'única que conserva encara un monument dedicat als qui la van ocupar l'any trenta-nou i li van prendre les llibertats. El monòlit de la plaça del Poeta Marquina, dedicat als "caídos en esta zona" de la Quarta Divisió de Navarra, té d'altres germans bessons escampats per terres de l'Estat espanyol. Mireu, si no, la fotografia del que hi ha a l'entrada del balneari de Benasal, a Castelló. És idèntic al de Girona, fil per randa, fins i tot en la inscripció i les pedretes del peu. Els van fer en sèrie i els van anar posant a cada zona ocupada. Són el símbol d'un temps que més valdria no exhibir a les places públiques. Si Barcelona va retirar els monuments als "caídos" de la Legió Còndor —la que va bombardejar la ciutat durant la guerra—, no seria lògic que Girona, com a mínim, traslladés aquest monòlit al cementiri?

Zona de guerra. Els carrers d'Emili Grahit, Migdia i Saragossa són presidits per les tanques desclovel·lades de les casernes, coronades per trossos d'ampolla i filferros espinosos. Aquestes tanques semblen delimitar una zona de guerra al bell mig de la ciutat. De la marxa de les casernes, se'n parla gairebé des del dia en què van ser ocupades i, previsorament, l'Ajuntament de Girona va tramitar el 1972 un pla parcial per a aquells terrenys. Si aquest pla no hagués estat denegat pel ministeri de l'Habitatge, el panorama urbanístic de tota la manzana seria semblant al de la cantonada Emili Grahit-carretera de Barcelona, on hi hagué la foneria Tomàs i Solés encaixada a les casernes. Però la lletjor casernària s'ha conservat fins ara i hi ha evitat l'especulació. Per Fires del 1985 el ministre Narcís Serra va posar els terrenys a disposició de la ciutat. Als 135.000 m² que quedaran lliures quan els militars se'n vagin hi haurà habitatges, però el verd dominarà sobre el ciment, segons el conveni de compra.

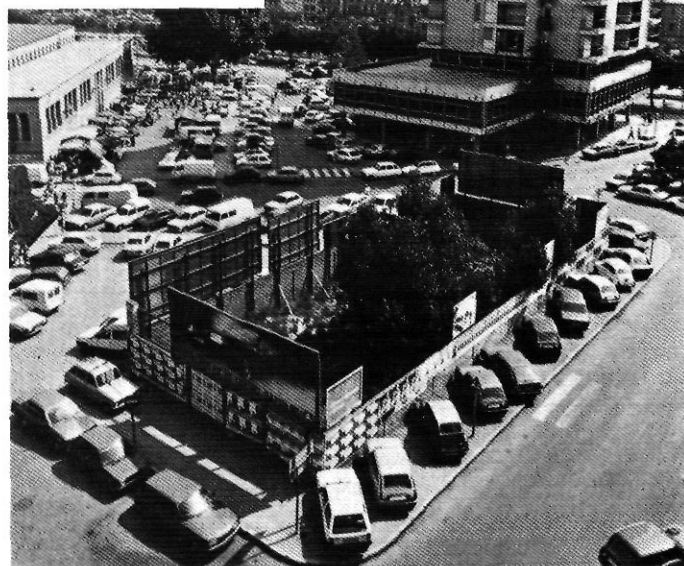

El repte de Josep Pla. Oberta sobre terrenys de l'antic convent de Sant Francesc d'Assís que ocupà la fàbrica de paper "La Gerundense" des del 1842 fins al 1973, la plaça de Josep Pla ha estat un repte constant per a l'Ajuntament democràtic que la va rebre —amb el nom de Plaça de la Serenitat— com a herència del Pla Mercadal de 1974, de trist record. Aquesta plaça va ser pensada com a pati interior de l'edifici Pirineus. L'empresa constructora va fer fallida i va deixar l'esquelet a la vista de tothom, talment com els impúdics estenen al balcó la roba interior de l'àvia grassa. L'Ajuntament hereu d'aque-

lla desferra pavimentà la plaça, la convertí en un aparcament i li va donar el nom de l'escriptor que d'aquells tocs recordava les "parets marxistes de la Grober". L'alcalde replicà als crítics amb un article programàtic publicat el 8 de maig del 1985: la plaça es faria un dia digna del nom de Josep Pla. Aquest era el repte. Un any i mig després, sembla que és a punt de guanyar l'aposta. L'edifici Pirineus s'acabarà i els qui se n'han fet càrrec dignificaran la plaça. Si és que és possible fer-ho amb un racó tan obac i dissortat.

On la ciutat perd el seu nom. Entre el pont de Pedra i el de l'Areny, entre el riu i el carrer de Joan Maragall, Girona perd el seu nom. Si em demanessin una mostra de com l'especulació va destruir una ciutat fins al punt de convertir el pitafi en una cosa impossible d'arranjar, sempre remetrria a aquest esguerro que va parir Antoni Perpinyà i Sabrià amb la col.laboració com a llevadora de l'alcalde Pere Ordis i Llach. La nova Llei del Sòl del 1975 va arribar quan encara no s'havien aixecat tots els bolets, i per acomodar el pla a les noves exigències de zones verdes, l'alcalde Ribot proposà de cobrir un altre tros de l'Onyar. El ministeri de l'Habitatge li va dir que ni en broma, el 1977, i es va mantenir la suspensió de llicències fins a les Normes Subsidiàries. No s'hi han fet més bolets, però sí un edifici de planta, sis pisos i àtic. Un solar particular continua tancat a l'altra banda del mercat, i per acabar-ho d'adobar, ara es posen a fer-hi aparcaments subterranis i, més enllà, converteixen la ja prou dissortada plaça de Catalunya en un aparcament de superfície. Tants de disbarats no els arrangen ni l'Ansesa i el Faixó tapant-ho tot de color de merda d'oca. Sembla talment com si s'hagués arribat a la conclusió que, puix que tot allò no té solució, tant se val d'espatllar-ho una mica més. Només falta posar el pont de Pedra un rètol turístic que indiqui: "Prohibit el pas cap al sud".

Els Maristes, un símptoma. Fa cosa d'un any, al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, la Generalitat hi va muntar una exposició per explicar les meravelles que havia fet, en el camp de la rehabilitació urbana, arreu de Catalunya. En lloc destacat, hi figuraven els jardins dels Maristes, i no pas com a projecte, sinó com una obra feta. Podeu recórrer els carrers Oliva i Prat, Lluís Batlle i de la Claveria, i si hi veieu un jardí fet per la Generalitat, aviseu. Aquests jardins, previstos al pla especial del Barri Vell, s'havien de fer tot seguit, i els directors generals venien a veure'ls sovint. Ara ja ni s'hi acosten. Els pressupostos autonòmics no donen per a tant i el solar dels Maristes continua degradant-se a poc a poc. L'indret té un futur abellidor. Ha de ser la zona verda del barri vell. L'únic problema és saber quan a la plaça de Sant Jaume tindran prou diners per a deixar endarrera el lamentable present.

Can Norat, o la falta de respecte. A la darrera de juny va morir a Girona l'escultor-picapedrer Josep Oliver. El seu pare, Joan Oliver de Bezzi, va deixar-nos populars obres al carrer, com el lleó o les fonts de Sant Feliu i de la plaça del Marquès de Camps. També va fer el balcó de Can Norat, a la Rambla, un dels edificis modernistes més importants de Girona, obra de l'arquitecte Roca i Pinet. Malgrat el seu emplaçament estratègic, malgrat estar inclòs en el catàleg d'edificis mereixedors de protecció, malgrat les disposicions del pla especial del barri vell, Can Norat té els baixos estrafets per marquesines d'uralita verda, rètols lluminosos, altaveus i aparadors tercermundistes. La falta de respecte envers el nostre patrimoni arquitectònic no pot ser més evident. L'existència d'una normativa que caldria fer complir permet, però, ser optimistes respecte a la rehabilitació d'aquest monument.

El futur de l'Argenteria. Igualment cal mirar amb optimisme el futur de l'Argenteria, ja que el pla especial del Barri Vell és una realitat. El present, des del punt de vista estètic, no pot ser més lamentable: un mostrari de rètols i afegitons de totes les mides i estils, fils elèctrics de banda a banda, una font que no raja i fanals poc adients a l'indret. La rosassa de la catedral, al fons, mira de reüll tanta incomprensió comercial dels atractius naturals del carrer.

TREBALL DE REDACCIÓ

Santa Eugènia, Màrtir. L'Eixample de Santa Eugènia, format els anys de més gran especulació i descontrol, amb un canvi de dependència municipal pel mig, és una mostra de l'urbanisme que cal no fer. Per increïble que pugui semblar, aquells carrers es van formar sense cap mena de planejament urbanístic i la poca imaginació d'alguns arquitectes i la gasiveria d'alguns constructors van fer la resta. Carrers impersonals, inhumans, tots iguals, sense senyes d'identitat ni racons on reposar l'esperit. Només un espai es va salvar del desastre: un solar que enguany ha estat convertit en plaça. Plaça dura, amb poc verd i molt de ciment, per seguir la moda barcelonina, però malgrat tot una primera pedra cap a la rehabilitació del barri. Caldrà molta imaginació, els anys vinents, per anar donant vida als espais quadriculats de Santa Eugènia, per a fer que allò que fou concebut lleig esdevingui un bell lloc per habitar-hi.

El Parc Central. Entre la plaça d'Europa i l'estació d'autocars, més enllà de les quatre banderes que orgullosament recorden la vocació europea de Girona, un ampli solar espera que s'hi realitzin les previsions del Parc Central, que ha de ser una unió verda de Sant Narcís i Santa Eugènia amb l'Eixample de la ciutat. L'estació dels carrilets es convertirà algun dia en el segon gran parc de Girona, perquè així ho han decidit els qui dirigeixen la ciutat en uns anys en què s'ha desterrat l'obsessió de traspasar

els terrenys públics a la iniciativa privada perquè hi especuli a gust. De moment, però, només la màgica escultura d'Andreu Alfaro salva la dignitat del lloc. Fora d'ella, i de la gespa que l'envolta, les tanques, parets mitgeres, espais fangosos i altres misèries constitueixen el nostre pa de cada dia. Heus ací una bona matèria primera perquè un alcalde hi transformi la lletjor en bellesa, el fang en jardí, la desolació en acolliment. Aquí, hom hi flaira la Girona del 2.000.

El petó de la Devesa al Barri Vell. No estic ben segur que l'illa de l'escorxador sigui lletja, ara que veig aquesta esplèndida foto que n'ha fet en Carles Mitjà. M'agradaria fer-me'n un cartell i penjar-lo al menjador. Al fons, el barri vell. En primer pla, a la dreta, Correus, i a l'esquerra, el conjunt de l'antic escorxador, l'antic parc de bombers i la central lletera. A l'esquerra, *en segon terme*, el polèmic edifici del carrer de Berenguer Carnicer, que tapa parcialment la visió del barri vell des de la Devesa. L'únic consol que ens queda respecte a aquest edifici és pensar que el propietari tenia dret a aixecar-hi més pisos. Quin serà el futur de l'illa, ara que ja no hi són

ni els bombers ni l'escorxador i que la central lletera n'ha de marxar dintre d'uns mesos? És l'ocasió única d'acostar la Devesa a la ciutat, que els plàtans arribin a besar l'Onyar, com deia no fa poc un polític fent de poeta. No està gens clar, però, que els plàtans creixin en aquella terra regada per la sang de milions d'animals. Més aviat sembla que els animals de quatre rodes substituïran els de quatre potes i que, un cop més, un aparcament farà de barrera. L'avinguda de Ramon Folch, això sí, tornarà a ser una rambla, i ens serà retornada aquella imatge tan bonica de les fotos antigues que el poc seny va destruir fa una dotzena d'anys.